

Posudek na diplomovou práci Marcely Mrázové: „Využití powerpointových prezentací v hodinách zeměpisu“

Předkládaná magisterská práce se na 78 stranách a v 10 přílohách zabývá pro učitele v praxi zajímavým tématem, a sice využitím počítačových technologií ve výuce, což je téma ve školních kabinetech a sborovnách vcelku diskutované. Autorka si v práci vytkla dva cíle: 1) zjištění míry a způsobu využití powerpointu ve výuce zeměpisu a 2) zjištění účinnosti použití tohoto programu ve výuce zeměpisu ve srovnání se standardní „netechnizovanou“ výukou. Nutno podotknout, že podobný výzkum této problematiky dosud neproběhl, přičemž jeho závěry by mohly být aplikovatelné v praxi, a tedy velmi přínosné pro učitele (nejen) zeměpisu.

Práce má dvě části zaměřením i kvalitou zpracování značně odlišné. V první spíše teoreticky pojaté části jsme seznámeni s tématem vizualizace ve výuce, na což navazují kapitoly o použití počítačů a programu powerpoint jakožto prostředku vizualizace. Druhá část práce spočívá ve zpracování dotazníkového šetření o využití powerpointu ve výuce jak mezi učiteli zeměpisu, tak studenty.

K prvně zmíněné části bych autorce vytkl dvě připomínky: slabší práci se zdroji k tématu vizualizace ve výuce a jistou nedotaženost v interpretaci statistických dat. První výtká se týká především druhé kapitoly „Vizualizace a proces učení“. Je pochopitelně chvályhodné zasvětit čtenáře do této problematiky ve vztahu k používání powerpointu jakožto vizuální pomůcky při výuce, nicméně autorka se uchýlila převážně k přepisování definic a tezí vesměs z jednoho pramene (Čáp, Mareš, 2001). Odstavce vytržené z kontextu cizího textu bez dostatečného komentáře autorky na mě působily jaksí nesrozumitelně. Tím nechci říci, že by problematice nerozuměla sama autorka, ta ovšem alespoň mohla zjednodušit poměrně nezáživný odborný jazyk výše jmenovaných autorů.

Druhá výtká míří ke třetí kapitole „Počítače ve výuce“ a týká se práce s daty. Autorka zde porovnává počítačovou vybavenost mezi školami různého stupně, dále mezi kraji Česka a mezi Českem a zbytkem EU. Vlastně nevím, zda tato kapitola byla vůbec nutná, protože téma mi připadá dost nosné na samostatnou bakalářskou či magisterskou práci. V podstatě mi zde chybí snaha o analýzu příčin popisovaného stavu a také nějaký hlubší závěr. Tak například, z uvedených dat v tabulce 1 mi není jasné, proč existují poměrně velké rozdíly mezi počítačovou vybaveností ZŠ, SŠ a VOŠ. Je to pouze s důvodu jiných zřizovatelů? Lze na základě tohoto usoudit, že kraje disponují méně prostředky pro vybavení škol než obce? Dále, z tabulky 2, kde jsou srovnávací údaje za EU pro rok 2006, vyplývá, že vybavení českých škol počítači a internetem je srovnatelné či dokonce lepší než v řadě mnohem vyspělejších zemí EU (například SRN či Itálie). Je pro to nějaké vysvětlení? Také mi chybí komentář k tabulce 3 týkající se rozdílu v počítačové vybavenosti škol dle krajů. Autorka mohla alespoň konstatovat, že rozdíly mezi kraji nejsou nijak výrazné. Naopak mohla být zmíněna informace o počítačové gramotnosti učitelů, což autorka sama zmiňuje jako limitující faktor pro využití počítačů ve výuce (s. 19). Osobně si vybavuji, že jsme před třemi lety byli nuceni absolvovat e-learningové kurzy práce s počítačem financované MŠMT, což pro řadu mých kolegyně byla černá můra. Na druhou stranu dnes odhaduji, že v rámci sboru naší školy není nikdo, kdo by nezvládl otevřít či uložit soubor, či odeslat poštu.

Doplňujících dotazů by mohlo být více, celkově tato pasáž budí dojem „šití horkou jehlou“. Jak již jsem ale naznačil, téma počítačové vybavenosti škol a její podmíněnosti by bylo na samostatné zpracování. Co je však podstatné pro celkové hodnocení, výsledek této kapitoly nemá vliv na gró práce, která spočívá na výsledcích dotazníkového šetření o využití

powerpointu ve výuce zeměpisu, což je druhá a určitě zajímavější část této magisterské práce. Zde je naopak vidět, že se autorka ocitla na pevné ploše tématu, kterému rozumí a o kterém ví, co a jak zjišťovat. Autorka předvedla, že ovládá základy kvantitativního výzkumu. Dotazníky určené učitelům i studentům jsou dobře strukturované a srozumitelné, což je pochopitelně klíčové k úspěšnému vyhodnocení. Autorka evidentně zná školní prostředí, klade si logické a věcně správné otázky, jejichž odpovědi učitele musí zajímat. Kvalitní práci předvedla také v přípravě pracovních listů pro studenty, které jsou po didaktické stránce precizní. Při zpracování dotazníků ukázala dobré schopnosti syntetického myšlení a z výsledků vyvodila vcelku zajímavé závěry. Jen si dovoluji poznamenat, že ačkoliv pracovala s dostatečným vzorkem studentů, mělo by dotazníkové šetření týkající se účinnosti powerpointu proběhnout ve více ročnících, s více učiteli a na více místech než v jedné škole. To aby se závěry potvrdily. V tomto smyslu bych doporučil, aby se tomuto výzkumu někdo věnoval dále.

Po formální stránce bych jako čtenář byl raději seznámen s metodikou a hypotézami práce hned v úvodu a ne až při analýze dotazníků. Jinak v tomto ohledu nemám k práci zásadnější připomínky. Práce má logickou strukturu se všemi náležitostmi, jako učitel vítám zmíněné pracovní listy, které jsou součástí příloh. Autorka správně a hojně cituje (kromě drobné chyby u jména Kalhous na str. 27 a doporučil bych také do textu neuvádět jako zdroj celou hypertextovou adresu, s. 28). Po jazykové stránce byl až na zmíněnou pasáž v kapitole dvě text čitelný bez vážnějších pravopisných lapsusů. Jen bych upozornil, že autorka narazila na četné problémy „metodického“ a nikoli „metodologického“ charakteru (str. 69).

Celkově se domnívám, že autorka bezpochyby splnila požadavky standardně kladené na diplomové práce, a proto tuto práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 11.9. 2010

Mgr. Libor Jelen